

Külön érdemes még megemlíteni az ipari vegyianyagként beszerezhető penta-klórfenolnátrium sóját, amely mint faanyagvédőszer is általánosan ismert.

Vízben oldható a *pentaklórfenolnátrium*, fehér színű, kristályos anyag, kellemetlen szagú. A kezeléskiszáradása után szagát nagy mértékben elveszti. A fából, miután egy komponensű, a víz kimosó hatására egy része kioldódik, tehát használata higiénés okok miatt is csak lakkozással együtt ajánlható.

Sok esetben a védelmen kívül kívánalomként merül fel a színező hatás is, amelyet az ún. féligáteresztő száradó olaj, vagy *műanyag-alapú lazúrok* biztosítanak. Ezek jól tapadnak a természetes, vagy a sóoldatokkal védő faanyag felületén.

A lazúrok kis szárazanyag tartalmú felületkezelő szerek, egyszerű mázolásos eljárással hordhatók fel a fa felületére. Általában kétszeri mázolás szükséges, amikor kb. 120—140 g védőszer kerül 1 m² fafelületre. A szintelen lazúrkészítmények alkalmasak önmagukban matt fafelület védőkezelésére. Amennyiben a fényes felület elérése a cél, mint alapozók a lakkozás előtt, vagy a sóoldatos felületkezelés után, matt hatású felületlezáróként.

Különösen ajánlhatók a színesek önálló védőszerként fenyő-anyagoknál, a fa rajzolatát szépen, pácoláshoz hasonlóan kiemelik, jól beszívódnak a fa rostjai közé. Védőhatásuk az előzőekben említett védőszerkével azonos hatású. Magas oldószertartalmuk miatt tűzveszélyesek (de a védőkezelt faanyag gyúlékonysága nem fokozódik), az olajokhoz képest nagyobb körültekintést igényel alkalmazásuk. Száradási idejük 2 és 24 óra között változik, attól függően, hogy műanyag- vagy olajbázisú készítményről van szó.

Hazai készítmények a Budalakk által Bayer licencre készülő *Xyladecor* és *Xylamon* készítmények, és a MÁV Fatelítő által kifejlesztett *Tetol lazúrok* két szintelen és tizféle színű változatai. Az azonos gyártmányú készítmények küllőféle színei általában egymás között keverhetők, így egyéni ízlés szerinti színek is kialakíthatók, a szintelen pedig mint színhígító is alkalmazható. Zárt helyen történő felületkezelés esetén néhány napig célszerű szellőztetni.

Külföldön számos lazúrkészítmény van forgalomban, amelyek közül néhány időnként a hazai kereskedelemben is beszerezhető. A legismertebbek a Deso-w-Bayer cég Xylamon és Xyladecor készítményei, a Xylamon fedőfestékek, továbbá a *Wolman Fungol-Lazúr*, a dán *Sadolin*, *Sadotopp* és *Bondex*, valamint az osztrák *Herberts* lazúr.

Ez a rövid áttekintés bizonyítani kívánta azt, hogy ma már hazánkban is számos olyan védőszer kapható, amivel fokozni lehet az erdeinkben használt faszervezetek tartósságát, gazdaságosságát.

Hozzászólás „Az üdülőerdő berendezések fájának anyagvédelme” c. dolgozathoz

Várallyai Csaba faipari mérnök és Gyarmati Béla erdőmérnök dolgozata jelentős témában kíván tájékoztatást, útbaigazítást adni a gyakorlati szakemberek számára. Az erdeink közjóléti szerepe évről-évre jelentősebb lesz, a szociális jellegű feladatok szaporodnak. Mindennek velejárója az ezeket a célokat szolgáló erdei berendezések számának és választékának rohamos szaporodása. Mivel a berendezések anyaga a fa, élettartamának meghosszabbítása célra vezető és gazdaságos módszerekkel fontos feladatunk. Ezért tartom jelentősnek a dolgozatot.

Pozitívuma a dolgozatnak, hogy részletesen foglalkozik a faanyagok gomba és a rovarkárok elleni védelmével. A tűz károsítás elleni védelem szükségességét megemlíti, ennek módjára ajánlatot nem tesz. Ezzel pedig számolnunk kell, mert a rombolási ösztön — sajnos — sok emberben él, számos bizonyíték van erre.

Hiányolom, hogy nem különítik el a szerzők a földdel érintkező fafelületek védelmét a föld feletti részek védelmétől. Míg az előbbinél az olajtípusú készítmények alkalmazása célravezető és aránylag olcsó, addig a föld feletti részek védelmével nagyon sok szempontot és igényt kell kielégíteni.

A földdel érintkező felületet kőszénkátrányolajjal történő többszöri mázolásával, vagy az ún. forró-hideg eljárással hathatósan lehet védeni. Az ásványolajban 5% részarányban oldott pentaklór-fenolt talán még ebben az esetben sem ajánlanám, lévén jelentős mértékben mérgező hatású. Helyette inkább a tetra-klórbenzol 20%-os oldatát javallanám, amelynek mérgező hatása lényegesen kisebb az előbbinél.

A föld feletti részek védelménél egyik kiemelt fontosságú követelmény, hogy a védőszer ne legyen mérgező hatású a környezetre. (Tehát a pentaklór-fenol alkalmazása kizárt.) A másik követelmény: a védőszerrel kezelt faanyagnak az erdei környezetbe beilleszkedő színűnek kell lennie, a faanyag természetes színét kell visszaadnia.

A nátriumfluoridon alapuló készítmények is mérgező hatásúak, alkalmazásuk nem ajánlatos. Nem tudom, hogy a lakkozás ad-e megfelelő védelmet a mérgező hatás érvényesülése ellen?

A dolgozat alapján a lazurkészítmények alkalmazása látszik célravezetőnek különösen azért, mert nem mérgező hatásúak és a megfelelő színhatást el lehet velük érni. Kérdés: a megfelelő védőhatás bizonyított-e?

Rendkívül bonyolult téma a kihelyezett faanyagok védelme. Sokféle szempontot kell kielégíteni és ez teszi nehezebbé a szokványos faanyagvédelemnél. A szerzők igyekeztek eleget tenni ezen kívánalmaknak. Dolgozatuk közlését javaslom.

Büttner Gyula

Tadzsiszisztánban a Pamir-Alaj hegység teraszos lejtőin tavasz elejétől kezdve csupán gesztenye-, dió- és pisztáciafával több mint ezer hektárnyi lejtőt ültettek be. Az új erdők megbízható védelmet nyújtanak az erózióval szemben, gazdagítják a növény- és állatvilágot, s bő termést is hoznak.

Optikai-elektronikus készüléket konstruálnak a leningrádi Erdőtechnikai Akadémián az erdőkről információt nyújtó, úgynevezett spektrozonális filmfelvételek automatizált elemzésére. Légi felvételek segítségével tanulmányozzák az erdők típusait, növekedésük feltételeit, a szukcesszió menetét. Az aviatika felhasználása lehetővé teszi a felszíni munkák csökkentését és megkönnyítését. A felvételek értékelése eddig veszélyes és hosszadalmas dolog volt, csökkentette az elemzés operativitását és következőképpen a döntések kidolgozását.

A holinszki erdőgazdasági igazgatóság területén és az ukrainai fakitermelő helyeken a gyökerekből és tuskókból terpentínolajat, faszenet, a túlevélekből vitaminlisztet, klorofill- és karotintartalmú pasztát, a gyógyszerészetben használt kivonatokat készítenek, a lombevelet pedig a selyemhernyó takarmányozására használják fel. Ez lehetővé tette, hogy a fakitermelésnek az 1960. évi 600 ezer köbméterről 1975-ben 300 ezer köbméterre csökkenésekor a korábban kárba vesztett nyersanyag felhasználása révén 11 millió rubel értékkel megnöveljék a kibocsátást. Kiszámították, hogyha az ország minden gazdasága ugyanilyen komplex módon dolgozna fel a nyersanyagot, akkor az ebből származó évi nyereség elérhetné a 15—20 milliárd rubelt, a kivágott erdőterület pedig másfél millió hektárral csökkenne.

(APN)